

Nâng cao văn hóa chính trị cho đội ngũ nhà giáo quân đội hiện nay

NGHIÊM XUÂN HÙNG

Học viện Kỹ thuật Quân sự; Email: hungnx@mta.edu.vn

Tóm tắt: *Đội ngũ nhà giáo trong Quân đội là lực lượng nòng cốt, có vai trò quan trọng trong sự nghiệp phát triển giáo dục và đào tạo của Quân đội nhân dân Việt Nam. Để đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo theo tinh thần Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI, bồi dưỡng, nâng cao văn hóa chính trị cho đội ngũ nhà giáo Quân đội là nhiệm vụ cấp thiết, góp phần xây dựng môi trường giáo dục quân sự nhân văn, trong sạch, lành mạnh, nâng cao chất lượng dạy và học.*

Từ khóa: văn hóa chính trị; nhà giáo; quân đội.

1. Về văn hóa chính trị của đội ngũ nhà giáo quân đội

Quan niệm văn hóa chính trị của đội ngũ nhà giáo quân đội

Dưới góc độ văn hóa học, văn hóa chính trị được hiểu là hệ thống các giá trị, chuẩn mực được hình thành trong thực tiễn chính trị, được cộng đồng chia sẻ và nó có thể chi phối, định hướng hoạt động của cá nhân và tổ chức khi các chủ thể này tham gia vào đời sống chính trị.

Văn hóa chính trị của nhà giáo quân đội là những giá trị chân, thiện, mỹ của ý thức chính trị, phản ánh bản chất giai cấp công nhân, hệ giá trị văn hóa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và bản sắc văn hóa dân tộc; được hình thành, phát triển trong hoạt động thực tiễn chính trị của đất nước và các nhiệm vụ chính trị, giảng dạy, nghiên cứu khoa học của cá nhân nhà giáo

Văn hóa chính trị của nhà giáo quân đội là văn hóa chính trị của cá nhân nhà giáo trong mối quan hệ với các cá nhân và tập thể nhà giáo trong phạm vi nhà trường quân đội. Nó được cấu thành bởi các giá trị chân, thiện, mỹ của ý thức chính trị (tri thức, tình cảm chính trị, niềm tin, ý chí), hành vi chính trị và kết quả thực hiện nhiệm vụ, rèn luyện phẩm chất đạo đức, lối sống của họ.

Nội dung văn hóa chính trị của đội ngũ nhà giáo quân đội

- Giá trị về tri thức và sự giác ngộ mục tiêu, lý tưởng chính trị

Con người khi tham gia vào đời sống chính trị phải

có những tri thức và sự hiểu biết toàn diện, đúng đắn, sâu sắc về chính trị để đủ khả năng giải quyết những vấn đề phức tạp và nhạy cảm của chính trị. Sinh thời, V.I. Lênin đặc biệt coi trọng vai trò của tri thức chính trị trong hoạt động chính trị và khẳng định: □Không có lý luận cách mạng thì cũng không thể có phong trào cách mạng⁽¹⁾; □Một người không biết chữ là người đứng ngoài chính trị⁽²⁾. Tri thức chính trị của nhà giáo quân đội được coi là giá trị nền tảng của văn hóa chính trị, được hợp thành bởi hai yếu tố cốt lõi là tri thức lý luận chính trị và kinh nghiệm chính trị thực tiễn.

- Giá trị về tình cảm, niềm tin, ý chí chính trị

Nội dung của thành tố này biểu hiện: Tin tưởng sâu sắc vào sự nghiệp cách mạng do Đảng lãnh đạo; kiên định mục tiêu độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội; tin tưởng vào sức mạnh và khả năng hoàn thành nhiệm vụ của quân đội và tuyệt đối phục tùng sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước; sẵn sàng chiến đấu, hy sinh vì mục tiêu, lý tưởng của Đảng; tích cực tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội □ Nhà giáo quân đội hơn ai hết luôn biểu thị sự trung thành tuyệt đối với Tổ quốc, với Đảng Cộng sản Việt Nam, với Nhân dân Việt Nam.

- Giá trị hành vi chính trị của nhà giáo

Hành vi chính trị của nhà giáo quân đội là hành vi xử sự tích cực đối với hoạt động chính trị, biết vận dụng quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, đường lối, quan điểm của Đảng, Nhà nước và quân đội trong tổ chức hoạt động giảng dạy, học tập và nghiên cứu

của chính bản thân mình, trong thực hiện các nhiệm vụ chính trị do cấp ủy, lãnh đạo nhà trường giao tùy theo từng trọng trách, cương vị.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy: “muốn biết một chính đảng, hay một người có phải là Đảng hay chiến sĩ tiên phong của vô sản hay không, ta không nên chỉ xem những tuyên ngôn, nghị quyết và nghe lời nói của họ; ta cần xét hành vi chính trị của họ, lập trường và thái độ của họ trong những cuộc đấu tranh chính trị thế nào?”⁽⁹⁾. Vậy, giá trị hành vi chính trị của họ phải thể hiện hành vi đó đúng, tốt, đẹp, sự nhất quán giữa tư tưởng, lời nói và việc làm.

- Kết quả rèn luyện phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống và thực hiện nhiệm vụ của nhà giáo

Đây là nội dung biểu hiện tổng hợp phản ánh khách quan, đầy đủ và là thước đo kết quả văn hóa chính trị của nhà giáo quân đội. Xem xét, đánh giá kết quả văn hóa chính trị của từng nhà giáo quân đội phải thông qua rèn luyện, tu dưỡng phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống và kết quả thực hiện nhiệm vụ của cá nhân trên cương vị chức trách được giao. Nội dung biểu hiện cụ thể ở kết quả hoàn thành tốt nhiệm vụ chính trị, nhiệm vụ chuyên môn và xây dựng đơn vị của nhà giáo quân đội; giải quyết tốt mối quan hệ với người chỉ huy, với cấp trên, cấp dưới, với tổ chức đảng và tập thể quân nhân; có đạo đức, lối sống trong sáng, lành mạnh, nêu gương tốt; có ý thức đoàn kết nội bộ và xây dựng đơn vị vững mạnh toàn diện và hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ, khẳng định uy tín, vị thế đối với các đơn vị khác, đối với cấp ủy, chỉ huy cấp trên và quan trọng nhất là tấm gương để học viên nhìn theo, noi gương theo trong mọi lĩnh vực đời sống.

2. Thực trạng văn hóa chính trị của đội ngũ nhà giáo quân đội

Một là, giá trị tri thức và sự giác ngộ mục tiêu, lý tưởng chính trị được thể hiện tốt trong thực hiện nhiệm vụ chuyên môn và các hoạt động chính trị thực tiễn.

Nhìn chung đội ngũ nhà giáo quân đội được đào tạo bài bản qua các nhà trường trong và ngoài quân đội, có kiến thức tương đối toàn diện về chính trị, quân sự, kinh tế, văn hóa, khoa học kỹ thuật nhất là kiến thức khoa học xã hội nhân văn; có sự giác ngộ sâu sắc về mục tiêu, lý tưởng của Đảng, thấm nhuần chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quán triệt đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách và pháp

luật của Nhà nước trong suy nghĩ và hành động; nắm vững chức năng, nhiệm vụ của nhà trường quân đội cũng như chức trách, nhiệm vụ của bản thân trong việc thực hiện các nhiệm vụ chính trị được giao, đặc biệt là kết quả của các hoạt động chính trị trong thực tiễn chiến đấu của lực lượng vũ trang nhân dân.

Hai là, giá trị tình cảm, niềm tin, ý chí chính trị của đa số nhà giáo được thể hiện mức độ cao trong các hoạt động chính trị.

Nhà giáo quân đội ngoài cương vị là một người thầy truyền thụ kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ cho các thế hệ học viên, rèn luyện bản lĩnh chính trị, đạo đức cho học viên thì họ còn mang trọng trách là một người lính “Bộ đội Cụ Hồ” vì vậy, mỗi nhà giáo luôn thể hiện niềm tin tuyệt đối vững chắc sự lãnh đạo của Đảng, công cuộc đổi mới, mục tiêu, con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Họ luôn tự hào, trách nhiệm hiểu rằng nhiệm vụ giảng dạy và gương mẫu về văn hóa chính trị là nhằm xây dựng con người trong quân đội trung thành tuyệt đối với Đảng, có niềm tin sắt đá vào sự lãnh đạo của Đảng trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, giữ vững kỷ luật quan hệ với nhân dân, hết lòng, hết sức phụng sự Tổ quốc và phục vụ nhân dân.

Ba là, hành vi chính trị của nhà giáo trong các nhà trường quân đội đạt chuẩn mực cao và là tấm gương cho cán bộ, đảng viên ở đơn vị noi theo.

Hành vi chính trị của đội ngũ nhà giáo quân đội được thể hiện hàng ngày, hàng giờ bởi nhiệm vụ chuyên môn của họ không chỉ ở việc truyền lửa tri thức cho học viên quân đội mà họ còn tham gia vào nhiều mối quan hệ chính trị - xã hội khác, ở nhiều phạm vi chuyên môn khác nhau. Do đó, hầu hết nhà giáo kể cả những người còn rất trẻ đều hết sức tự giác về nêu gương và tích cực, kiên quyết đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Nhiều nhà giáo đồng thời là lãnh đạo, chỉ huy các cấp nên trên cương vị là người đứng đầu trong các mặt hoạt động của đơn vị, đòi hỏi mỗi cá nhân phải luôn phát huy vai trò của mình tích cực đấu tranh các quan điểm sai trái, thông qua các bài viết, tuyên truyền cho bộ đội và thực hiện nhiệm vụ bảo vệ an ninh chính trị ở đơn vị mình. Chính những hành động, việc làm của mỗi nhà giáo đã chứng minh cho văn hóa chính trị của họ đang từng bước chuyển hóa tri thức sang hành vi chính trị trong hoạt động

chính trị ngày càng chuẩn mực hơn.

Bốn là, kết quả rèn luyện phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống và thực hiện nhiệm vụ của nhà giáo quân đội ngày càng được nâng lên.

Trong những năm qua, đội ngũ nhà giáo trong các nhà trường quân đội thường xuyên được cử đi học tập, trau dồi kiến thức chuyên môn, kiến thức chính trị các trình độ, thêm vào đó, do được đào tạo cơ bản, nên đa số họ biết vận dụng linh hoạt, sáng tạo lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối chính trị, quân sự của Đảng, nghệ thuật quân sự, Điều lệ công tác đảng, công tác chính trị trong quân đội vào các hoạt động chính trị, góp phần vào hoàn thành nhiệm vụ của cá nhân và tập thể. Văn kiện Đảng bộ Quân đội lần thứ XI đánh giá: □Toàn quân luôn vững vàng về tư tưởng, có ý chí quyết tâm cao, sẵn sàng nhận, hoàn thành tốt và xuất sắc mọi nhiệm vụ được giao□⁽⁴⁾.

Tuy nhiên, đánh giá, phân tích về văn hóa chính trị của đội ngũ nhà giáo quân đội hiện nay còn có một số điểm hạn chế như: một số nhà giáo còn chưa thực sự giác ngộ mục tiêu, lý tưởng phấn đấu, chưa đạt được các chuẩn mực về văn hóa chính trị của nhà giáo; một bộ phận nhà giáo trẻ còn thiếu sự kiên định trong ý chí chính trị, giá trị về tình cảm, niềm tin của nhiều nhà giáo trẻ còn thiếu vững chắc; chưa coi trọng đúng mức vai trò của văn hóa chính trị đối với việc tu dưỡng, rèn luyện bản thân của chính nhà giáo...

3. Giải pháp nâng cao văn hóa chính trị cho đội ngũ nhà giáo quân đội hiện nay

Trước yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế theo Nghị quyết Trung ương 8 khóa XI, Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng, Nghị quyết 86 của Quân ủy Trung ương về công tác giáo dục, đào tạo trong tình hình mới, Chiến lược phát triển giáo dục, đào tạo trong quân đội giai đoạn 2020-2030 và tầm nhìn đến năm 2045□ đòi hỏi công tác giáo dục, đào tạo của các nhà trường quân đội nói chung và công tác xây dựng văn hóa chính trị cho đội ngũ nhà giáo nói riêng có vai trò quan trọng và cấp thiết. Trong tình hình hiện nay, nâng cao VHCT cho đội ngũ nhà giáo trong các nhà trường quân đội cần tập trung vào một số nội dung sau:

3.1. Tăng cường quán triệt, nâng cao nhận thức,

trách nhiệm của các chủ thể, các lực lượng trong nâng cao văn hóa chính trị cho đội ngũ nhà giáo quân đội

Trong mỗi giai đoạn cách mạng, Đảng ta luôn xác định mục tiêu, phương hướng xây dựng Quân đội đáp ứng yêu cầu củng cố quốc phòng, bảo vệ Tổ quốc trong mọi tình huống. Đại hội XIII của Đảng tiếp tục xác định xây dựng Quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại. Đến năm 2025, cơ bản xây dựng Quân đội tinh, gọn, mạnh, tạo tiền đề vững chắc, phấn đấu năm 2030 xây dựng Quân đội hiện đại. Quán triệt quan điểm đó, đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục là lực lượng nòng cốt, lãnh đạo, cấp ủy, chỉ huy các cấp trong các nhà trường quân đội cần xác định đúng vai trò của văn hóa chính trị hiện nay và sự cần thiết phải nâng cao văn hóa chính trị cho đội ngũ nhà giáo, coi đây là một trong những yếu tố quan trọng trực tiếp, quyết định việc đổi mới toàn diện mỗi nhà trường, góp phần nâng cao vị thế của các nhà trường trong thời kỳ mới.

Phát huy vai trò, trách nhiệm của cấp ủy, người chỉ huy ở đơn vị trong việc xây dựng mục tiêu, kế hoạch, nội dung và triển khai trong thực tế. Người chỉ huy phải thường xuyên trao đổi với cấp ủy đảng để thống nhất chủ trương, biện pháp lãnh đạo: □Phải tăng cường công tác chính trị, luôn luôn nâng cao trình độ chính trị và giác ngộ giai cấp của bộ đội ta□⁽⁵⁾.

3.2. Phát huy vai trò của cơ quan tham mưu, cơ quan chính trị trong việc nâng cao văn hóa chính trị cho đội ngũ nhà giáo quân đội

Với chức năng, nhiệm vụ tham mưu cho chính ủy, người chỉ huy về công tác đảng, công tác chính trị, chất lượng, hiệu quả hoạt động của các cơ quan chính trị có vị trí quan trọng trong nâng cao văn hóa chính trị cho các chủ thể trong môi trường nhà trường quân đội nói chung và đội ngũ nhà giáo quân đội nói riêng. Cơ quan chính trị cần tiếp tục làm tốt công tác tham mưu cho cấp ủy, tổ chức đảng về nội dung, biện pháp, bồi dưỡng, rèn luyện để tích cực nâng cao văn hóa chính trị; theo dõi, kiểm tra, hướng dẫn và giúp đỡ các đơn vị, các cá nhân nhà giáo thực hiện kế hoạch, chỉ đạo sơ kết, tổng kết, đánh giá, rút kinh nghiệm các mặt hoạt động có liên quan đến văn hóa chính trị.

3.3. Tăng cường trách nhiệm của các tổ chức quần chúng, hội đồng quân nhân trong nhà trường quân đội đối với việc giáo dục, bồi dưỡng văn hóa chính trị cho đội ngũ nhà giáo trẻ

Việc nâng cao văn hóa chính trị cho đội ngũ nhà giáo nhất là nhà giáo trẻ trong các nhà trường quân đội hiện nay chỉ có thể hiệu quả khi bám sát vào sự chỉ đạo của cấp trên và sự vào cuộc của các tổ chức, các lực lượng. Bên cạnh tổ chức Đảng nơi nhà giáo sinh hoạt chính trị thường xuyên thì với tổ chức chỉ huy và tổ chức quần chúng như Công đoàn, Đoàn Thanh niên, Hội phụ nữ cũng cần có kế hoạch hành động phù hợp với chức năng, nhiệm vụ được giao.

Hiện nay, lực lượng nhà giáo trẻ trong toàn quân đang lớn mạnh về số lượng, nên việc giữ gìn và phát huy các giá trị truyền thống gắn với phong trào thi đua trong nhà trường quân đội cần được coi trọng hơn nữa, góp phần nâng cao văn hóa chính trị cho đội ngũ nhà giáo, coi việc tìm hiểu, học tập và phát huy truyền thống của dân tộc, của Quân đội nhân dân Việt Nam anh hùng là nhiệm vụ thường xuyên của từng cá nhân nhà giáo.

3.4. Nâng cao tính tự giác, tự rèn luyện để nâng cao văn hóa chính trị của nhà giáo quân đội đáp ứng yêu cầu tình hình mới

Đối với đội ngũ giảng viên cần tiếp tục tích cực nghiên cứu, học tập lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin; tư tưởng Hồ Chí Minh và quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật Nhà nước; thường xuyên quán triệt và thực hiện tốt điều lệnh, điều lệ quân đội và các quy định của mỗi trường, xem đây là điều kiện cơ bản để nâng cao trình độ lý luận, khả năng công tác và thực hành đạo đức cách mạng để nâng cao văn hóa chính trị. Chủ động trang bị những kiến thức cơ bản về khoa học chính trị, khoa học lãnh đạo và những vấn đề lý luận văn hóa gắn với nâng cao trình độ chỉ huy, năng lực chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm cho đội ngũ cán bộ, giảng viên, đặc biệt là cán bộ chủ trì các cấp.

Những nội dung tri thức, kinh nghiệm chính trị và phong cách hoạt động chính trị sẽ được lĩnh hội từ quá trình học tập ở các lớp học, tập huấn đều nằm trong kế hoạch tự học, tự rèn của bản thân họ và được diễn ra thường xuyên, liên tục. Để việc tự học, tự rèn đạt kết quả cao thì kế hoạch phải được xây dựng một cách khoa học và phải luôn đặt ra yêu cầu cao với bản thân; phải kiên quyết thực hiện kế hoạch và phải lấy hiệu quả làm thước đo, có sự phối hợp, giám sát của tổ chức.

3.5. Kết hợp nâng cao văn hóa chính trị với công tác tổ chức - cán bộ, công tác kiểm tra, giám sát của Đảng với công tác quản lý đảng viên

Để có được những đội ngũ giảng viên cốt cán, đồng thời là những cán bộ đúng tiêu chuẩn, đáp ứng với nhiệm vụ mới mà cách mạng đề ra, công tác cán bộ tại các nhà trường cần tiếp tục xác định tiêu chuẩn của từng chức danh cán bộ ở các vị trí công tác, tiến hành phân tích và đánh giá cán bộ thật chính xác. Từ đó bố trí, sử dụng nhà giáo theo phương châm vừa ổn định vừa phát triển. Đổi mới chương trình, nội dung đào tạo, bảo đảm phương châm lý luận gắn liền với thực tiễn, đào tạo trong nhà trường gắn liền với rèn luyện trong thực tế, kết hợp trang bị kiến thức nghiệp vụ với nâng cao phẩm chất chính trị, đạo đức, kiến thức pháp luật, kỹ năng thực hành. Trang bị kiến thức vừa rộng vừa sâu, kết hợp kiến thức cơ bản và kiến thức chuyên ngành.

Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện các quy chế, quy trình công tác cán bộ, như quy hoạch chức danh cán bộ/nhà giáo, quy định về điều động và luân chuyển nhà giáo; quản lý, kiểm tra, giám sát; bổ nhiệm và miễn nhiệm chức danh nhà giáo nếu không đáp ứng được tiêu chí, tiêu chuẩn, nhằm làm cho công tác cán bộ đi vào nền nếp, có tính khoa học, bảo đảm theo nguyên tắc và chuẩn mực chung. Trong đó, tập trung dân chủ là nguyên tắc cơ bản, xuyên suốt trong từng khâu.

Cấp ủy, lãnh đạo các đơn vị cần chỉ đạo rà soát ngay đội ngũ nhà giáo thuộc quyền và xử lý nghiêm những trường hợp suy thoái, vi phạm tư cách, văn hóa chính trị, không đảm bảo về tiêu chuẩn, điều kiện, quy trình bổ nhiệm, năng lực và hiệu quả công tác. Tăng cường thâm quyền và đề cao trách nhiệm người đứng đầu trong việc kiểm điểm, xử lý trường hợp có dấu hiệu vi phạm hoặc chậm trễ, trì trệ, kém hiệu quả trong khi thực hiện chức trách, nhiệm vụ được giao./.

(1) V.I Lênin (2005), *Toàn tập*, T.6, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.30.

(2) V.I Lênin (2006), *Toàn tập*, T.44, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.218.

(3) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, T.6, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr.292.

(4) Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam (2020), *Tài liệu nghiên cứu, học tập, quán triệt Nghị quyết Đại hội Đại biểu Đảng bộ Quân đội lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020 - 2025*, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, tr.28.

(5) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 8, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr.29.